

Johan A Lybeck:

Svensk Samhällsekonomi. Lärobok i makroteori och ekonomisk politik för grundnivån.

Under en lång tid har det på den svenska marknaden saknats en lärobok på grundnivå som ger en översikt över *både* makroteori och svenska förhållanden. Undervisningen har därför fått baseras på en utländsk – vanligtvis amerikansk – teoribok kompletterad med olika artiklar och böcker om svenska förhållanden. Detta har aldrig varit helt tillfredsställande varför såväl lärare som studenter länge efterlyst en lärobok som introducerar makroteorin utifrån de svenska konjunkturerfarenheterna. Det är detta tomrum som Johan A Lybeck sökt fylla med sin nya lärobok *Svensk Samhällsekonomi. Lärobok i makroteori och ekonomisk politik* för grundnivån* (Rabén & Sjögren, Stockholm 1981, 288 s, ca 120 kr).

Mot denna bakgrund skulle man kunna tro att denna lärobok påminner mycket om de amerikanska grundläroböckerna såsom Lipsey/Steiner [1978], Dolan [1980] eller den något mer avancerade makroboken Dornbusch/Fischer [1978] med det undantaget att de empiriska illustrationerna avser Sverige i stället för USA. Men så är inte fallet. Inte heller kan man säga att boken är en mer elementär version av Lybecks tidigare lärobok för 40- och 60-poängsnivån *Konjunkturer och Svensk Ekonomisk Politik* [1978].

Den traditionella makroläroboken ägnar huvuddelen av utrymmet åt att bygga

upp en mycket enkel konjunkturmodell. Tyngdpunkten ligger på att förklara "aggregerad efterfrågan på varor och tjänster". De kanaler via vilka finans- och penningpolitik kan påverka efterfrågan beskrivs mer eller mindre utförligt. De traditionella finanspolitiska multiplikatorerna brukar dock förklaras ingående. Slutligen byggs modellen på med en utbudssida som i det enklaste fallet är helt elastisk i lågkonjunkturer och helt oelastisk i högkonjunkturer. Huvudbudskapet blir därför att konjunkturpolitik går ut på att med hjälp av finans- och penningpolitik se till att aggregerad efterfrågan blir "lagom" stor. Den konjunkturteori som leder fram till detta budskap tar normalt så mycket utrymme att de empiriska illustrationerna blir relativt knapphändiga.

I motsats till dessa traditionella läroböcker sätter Lybeck de empiriska illustrationerna i centrum. Uppläggningsen är följande: Del I inleds med en översikt över ekonomisk tillväxt och konjunkturvariationer under efterkrigstiden. Därefter kommer en lång genomgång av nationalräkenskaperna som följs av ett kapitel om makromodeller. Tyngdpunkten i det senare kapitlet ligger på att förklara hur regressionstekniken kan användas för att kvantifiera enskilda samband.

Del II behandlar hushållens beslut vad gäller utbud av arbetskraft, konsumtion,

bostadsinvesteringar och efterfrågan på pengar.

Del III behandlar företagens beslut under rubrikerna produktion och kapacitetsutnyttjande, efterfrågan på arbetskraft, efterfrågan på kapital, lagerinvesteringar och finansiella beslut.

Utrikessektorn beskrivs i del IV varefter hushållens, företagens och utlandets agerande knyts samman i del V som behandlar marknaderna. Här behandlas i tur och ordning arbetsmarknaden och lönebildningen, varumarknaden och prisbildningen samt de finansiella marknaderna, penning- och valutamarknaderna.

Statsmakternas beslut om den ekonomiska politiken behandlas i del VI. Efter ett kapitel om prognoser och prognosmetoder presenteras finanspolitiken (som riktar sig mot varumarknaderna) penning- och kreditpolitiken (som riktar sig mot de finansiella marknaderna) och arbetsmarknadspolitiken (som riktar sig mot arbetsmarknaden).

Avslutningsvis diskuteras kortfattat några systemfrågor – löntagarfonder, marknadernas funktionssätt mm – under rubriken "Blandekonomin framtid".

Med denna uppläggnings kan Lybeck presentera ett omfattande material om institutionella förhållanden i den svenska ekonomin liksom utvecklingen för en mängd centrala makroekonomiska variabler. Inledningskapitlet ger en fin översikt över efterkrigstidens konjunkturutveckling med extra betoning på det problemyllta 70-talet. Därefter blir alla delar av ekonomin som är relevanta från makrosynpunkt ingående belysta. Den empiriska verkligheten kontrasteras också med olika teoretiska förklaringsmodeller även om dessa ofta beskrivs ganska kortfattat. En icke föraktlig "biprodukt" av denna uppläggnings är att läsaren blir bekant med det statistiska grundmaterial som används vid makroanalys.

Men frågan är om inte denna detaljerade beskrivning och diskussion av ekonomins olika *delar* kan försvåra för läsaren att få en klar *helhetsbild* av makroeko-

nomi. Detta intryck förstärks av att avsnitten om makromodeller i bemärkelsen makrosystem är ganska korta. Jag är således inte säker på att det enkla men centrala budskap som ändå förmedlas av de traditionella läroböckerna, där aggregerad efterfrågan på varor och tjänster hela tiden står i centrum, når fram till läsaren.

Överhuvudtaget är det en svår uppgift att på en och samma gång introducera teori och beskriva verkligheten. Det senare kräver ju en presentation av statistiskt material och därmed kommer man in på "småsaker" av typen matproblem, korrektionstermer etc. Risken finns då att sådana problem skymmer sikten för de mera centrala teoretiska budskapen, som inte får det utrymme de förtjänar. Detta problem upplevde jag främst i kapitlet om nationalräkenskaperna, som enligt min mening borde rensas från en mängd detaljer.

De slutsatser om ekonomisk politik som Lybeck drar är, som sig bör i en lärobok, allmänt accepterade. Överlag är det en "consensus-syn" som presenteras och i mer kontroversiella frågor redovisas de olika argumenten. Några undantag kan dock noteras. I avsnittet om penning- och kreditpolitik hävdas exempelvis att utlåningstak är ett verksamt medel. Vidare att upplåning från banksystemet för att finansiera ett budgetunderskott kan jämföras med upplåning från riksbanken. Lybeck nämner dock inte med ett ord att Johan Myhrman i sin lärobok (Myhrman [1979]) i dessa frågor gör andra bedömningar.

I inflationskapitlet är presentationen av den "förväntningsutvidgade" Phillips-kurvan mycket kortfattad. Jag tycker det är synd att inte läsaren får ta del av de policy-implikationer som följer av denna inflationsteori. Mycket av debatten om "Friedmaniansk" politik kan ju föras tillbaka till denna teori. Likaså har begreppet "naturlig arbetslöshet" blivit så vanligt förekommande att det kanske bör förklaras i en lärobok på grundnivån.

Slutligen tycker jag att Lybeck ägnar väl lite utrymme åt en övergripande diskussion om möjligheterna att bedriva

stabiliseringspolitik i en ekonomi som Sverige. Under 70-talet har ju tilltron till möjligheterna att bedriva "fine-tuning-politik" minskat bland många ekonomer. Samtidigt har behovet av "normer" för den ekonomiska politiken betonats starkare (exempelvis i den senaste SNS-rapporten). Det framgår inte hur Lybeck värderar dessa nya tankegångar. En diskussion om dessa hade med fördel kunnat föras med utgångspunkt från det utmärkta kapitlet om prognoser och prognosmisslyckanden av olika prognosmakare i den svenska "konjunkturbranschen".

I stället för en diskussion om "Stabiliseringspolitikens framtid" har Lybeck valt att avsluta boken med några kapitel om "Blandekonomins framtid". Dessa kapitel speglar i och för sig ganska väl debatten under de senaste åren men problemen är något perifera i en lärobok om makroekonomi.

Sammanfattningsvis är mitt intryck att Lybeck presenterar mycket information om svensk samhälls ekonomi på ett effektivt sätt. Den empiriskt intresserade läsaren får en rik källa att ösa ur. Jag är

därför positiv till boken såsom en bok om *svensk samhälls ekonomi*. Däremot är jag mer tveksam till boken såsom en introduktion till *makroteorin*. Jag tror att boken innehåller ett alltför omfattande stoff för att en student på grundnivån ska kunna tillgodogöra sig det. Närmare bestämt tror jag att man måste ha en makroekonomisk referensram för att kunna smälta allt stoff och placera in det i sitt sammanhang. Därför framstår boken för mig mera som ett komplement än substitut till en traditionell lärobok i makroteori.

Civilekonom *Anders Björklund*
Handelshögskolan i Stockholm

Referenser

- Dolan, E., [1980], *Basic Economics*, The Dryden Press
 Dornbusch, R. och Fischer, S., [1978], *Macroeconomics*, McGraw-Hill
 Lipsey, R. och Steiner, R., [1978], *Economics*, Harper & Row
 Lybeck, J., [1978], *Konjunkturer och Svensk Ekonomisk Politik*, Rabén & Sjogren
 Myhrman, J., [1979], *Kreditmarknad och Penningpolitik*, Studieförbundet Näringsliv och Samhälle